

TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2010

Kirjaston hallinnoimissa yliopistosarjoissa julkaistiin kertomusvuonna 102 nimekettä. Määrä on selkeästi yliopiston historian suurin.

Tietoaineistojen hankinta

Hankintamäärärahat lisääntyivät vuodesta 2009 noin 10 prosentilla, mikä mahdollisti uusien aineistojen hankintoja. Loppuvuodesta 2010 yliopiston käyttöön ostettiin laaja ja monitieteinen *ProQuest Central* -tietokanta. Kirjasto panosti erityisesti elektroniseen metodikirjallisuuteen; uutuushankintoihin kuului mm. hyvää palautetta saanut *SAGE Research Methods Online* -paketti.

Kirjasto liittyi valtion yhteishankintayksikkö *Hanselin* valmistelemaan nelivuotiseen puitesopimukseen kirjahankinnan osalta. Uusiksi sopimustoimittajiksi valikoituivat saksalainen *F. Delbanco* (englannin-, ranskan-, italian- ja espanjankielinen kirjallisuus) ja *Booky.fi* (kotimainen, skandinaavinen ja saksankielinen kirjallisuus).

Kirjasto keskittyi yleiskokoelmansa kartuttamiseen uudella tutkimuskirjallisuudella. E-kirjojen hankinta lisääntyi, minkä vuoksi kirjastoon hankittiin lukulaitteita henkilökunnan testi- ja tutustumiskäyttöön.

Jyväskylässä tutkijat ja opiskelijat käyttävät kiitettävästi kirjaston hankkimia e-aineistoja: kausijulkaisujen valtakunnallisessa lataustilastossa olemme kertomusvuonna saman kokoluokan yliopistojen kärjessä miltei 1,7 miljoonalla latauksella; edellämme on vain Helsingin yliopisto (2,2 miljoonaa latausta).

Kokoelmat ja tilat

Liikunnan ja Tourulan kampuskirjastojen palvelut ja aineistot integroituivat pääkirjastoon. Kirjaston asiantuntijat osallistuivat myös Koulutuksen tutkimuslaitoksen (KTLn) ja kauppa- korkeakoulun kirjastojen karsintaan. Uusimpia KTLn kirjaston aineistoja siirtyi osaksi pääkirjaston kokoelmia.

Kirjaston kokoelmien evaluointi jatkui kausijulkaisujen, vapaakappaleiden ja muun tutkimuskirjallisuuden osalta. Kulttuuriaineistolaki (1433/2007) antaa mahdollisuuden poistaa vapaakappalekokoelmasta takautuvasti kirjojen muuttamattomat lisäpainokset, järjestämättömät pienpainatteet sekä muun tietoarvoltaan vähäisen aineiston. Evaluointi ja kirjastotoiminnan keskittyminen yliopistossa vaikuttivat siihen, että kirjastossa tehtiin runsaasti kokoelmatyötä tietokannassa ja kirjaston tiloissa. Työtä helpotti kertomusvuoden alkupuolella valmisteltu kirjaston tilatarpeita koskeva suunnitelma.

Pääkirjaston avohyllyjen yleisilme kohentui huonokuntoisen aineiston poistoilla. Paljon käytettyyn aineistoon löytyi usein korvauskappaleita vapaakappalekokoelmasta, lakkautetuista kampuskirjastoista ja laitoksilta siirretystä aineistosta. Kokoelmatyöntekijät siirsivät uusinta kotimaista kirja-aineistoa varastosta avohyllyihin – helpommin ja nopeammin asiakkaiden käyttöön. Poistettua aineistoa siirtyi paitsi Varastokirjastoon, myös Jyväskylän normaalikoulun kokoelmiin.

Kirjasto keskitti etävarastojaan Kanavuoreen. Tässä yhteydessä kirjasto luopui Savelan etävarastosta, josta siirtyi kuusi kuormalavallista aineistoa Kanavuoren tiloihin. Jyväskylän maakunta-arkiston varastoon jäi noin puolet siellä aiemmin säilytettävänä olleesta materiaalista.

Kirjaston omassa varastossa sijainnut kirjastomuseo lopetti toimintansa. Museotilassa ollut aineisto löytyy nyt yliopiston museon tietokannasta ja kokoelmista.

Sisällönkuvailuasiat työllistivät kirjastolaisia runsaasti. Liikunnan ja urheilun asiasanasto sulautui osaksi Yleistä suomalaista asiasanastoa. Kirjasto oli myös mukana laatimassa valtakunnallista suositusta yliopistokirjastojen sisällönkuvailun periaatteista.

Kirjasto selvitti kokoelmiensa käyttöä ja kattavuutta yliopistossa valmistuneiden väitöskirjojen lähdeanalyysin avulla. Aineistosta löytyy tieteenalakohtaisia eroja, mutta kokoelman kattavuus on kokonaisuudessaan hyvällä tasolla. Tähän vaikuttaa erityisesti elektronisen aineiston lisääntyminen ja monipuolistuminen.

Asiakas- ja verkkopalvelut

Kirjasto osallistui valtakunnalliseen käyttäjäkyselyyn, joka selvitti kirjaston palvelujen käyttöä sekä asiakkaiden käsityksiä palveluiden laadusta ja tärkeydestä. Kyselyyn saapui runsaasti vastauksia: asiakastyytyväisyys on parantunut selkeästi vuoden 2008 kyselyyn verrattuna; opiskelijat olivat kuitenkin edelleen tyytymättömiä työasemien riittävyyteen kirjastossa.

Kirjasto helpotti kurssikirjojen saatavuutta muuttamalla osan kurssikirjoista lyhytlainoiksi. Lyhytlainat ovat nopeasti kiertäviä, vuorokaudeksi tai viikonlopuksi lainattavia kurssikirjoja, joita asiakkaat lainaavat automaattilla itse. Lyhytlainat parantavat kurssikirjojen saatavuutta ja kiertoa ruuhkaisimpina tenttiaikoina.

Pääkirjaston 2. – 3. kerroksien kolme palvelupistettä yhdistettiin yhdeksi info-pisteeksi. Tästä pisteestä asiakkaat ovat kertomusvuoden syyskuusta alkaen saaneet sekä tietopalvelua että lukusalien asiakaspalveluita.

JYX-julkaisuarkisto kehittyi vuoden aikana vastaamaan tutkimusartikkeleiden rinnakkaistallemisen vaatimuksia. Arkiston ulkoasu ja käyttöliittymä uudistui. Yliopiston tutkijat ja julkaisijat saivat käyttöönsä myös väitöskirjamallipohjat, yliopistosarjojen julkaisuohjeet sekä avoimen tiedejulkaisemisen periaatteita ja käytäntöjä käsittelevän tukisivuston.

Kirjasto pilotoi ainoana yliopistonkirjastona Kansallista digitaalista kirjastoa KDKta. Kirjaston verkkopalveluasiantuntijat testasivat KDKn asiakaskäyttöliittymäksi valittua *Primo*-ohjelmistoa yhteistyössä järjestelmätoimittaja *Ex Libriksen* ja Kansalliskirjaston kanssa. Testaamisen pääpaino oli kirjaston tietojärjestelmien (JYKDOK ja JYX) sisältämien kuvailutietojen haravoinnissa ja normalisoinnissa. Loppuvuodesta kirjasto avasi myös Facebook-sivut.

Kulttuuriaineistolain myötä vapaakappalekirjastojen velvoitteet laajenivat koskemaan suomalaisia verkkoaineistoja sekä radio- ja TV-ohjelmia. Kirjasto avasi digitaalisille vapaakappaleille omistetun työaseman, jolta pääsee käsiksi myös tekijänoikeussuojattuun aineistoon.

Tiedonhallinnan opetus ja ohjaus sekä tutkijapalvelut

Valtaosa (n. 85 %) tiedonhankinnan ja -hallinnan opetuksesta toteutuu integroituna yliopiston opintojaksoihin ja sen kohderyhmänä ovat perustutkinto-opiskelijat. Koulutuskysyntä lisääntyi myös jatko-opiskelijoiden keskuudessa; kirjasto käynnisti väitöskirjastarttiopetuksen ja osallistui tohtorikoulutusta käsittelevän opaskirjan valmisteluun yliopistossa.

Kirjasto laati automaattitarkisteisen monivalintatentin *Tiedonhankinnan perusteet* –verkkokurssin (1 op.) vaihtoehtoiseksi suorittamistavaksi. Sitä on aluksi tarjottu kauppakorkeakoulun opiskelijoille, ja se suoritetaan kirjaston yhteydessä olevassa eTentti-tilassa.

Tutkijapalveluiden lisääntyneen tarpeen vuoksi kirjasto järjesti myös *Tietoiskuja tiedejulkaisemisesta* -koulutustilaisuuden yliopiston tutkijoille. Tiedejulkaisemista koskevat koulutuksen jatkuvat vuonna 2011.

JYKDOKin sisältämien tietojen hyödyntäminen yliopiston tutkimus- ja julkaisurekisterissä mahdollistui yliopiston omien julkaisujen osalta.

Toimintaympäristö ja yhteistoiminta

Kirjasto johtokuntineen laati rehtorin toimeksiannosta useita strategisia kehittämissuunnitelmia, joiden kohteena olivat kirjaston toimintalinjaukset, henkilöstö- ja tilatarpeet sekä aineistonhankinta. Kehittämissuunnitelmien avulla rehtori saattoi tulosneuvottelussa varmistaa, että kirjaston kehitys vuoteen 2017 on yliopiston uuden strategian mukaista.

Kirjasto oli mukana yliopiston laadunvarmistuksessa; laatutyöhön koulutettuja kirjastolaisia toimi pää- ja asiantuntija-auditoijina tiedekuntien sekä erillis- ja palvelulaitosten hanketöiden arvioinneissa. Kirjaston oma laatutyö jatkui itsearviointilla, johon käytettiin EFQM-menetelmää. Arvioinnissa nousi esille vahvuuksia ja kehittämiskohteita, joista jälkimmäiset synnyttivät vuonna 2011 käynnistyviä projekteja.

Kirjasto osallistui entiseen tapaan valtakunnallisten ARTO- ja LINDA-tietokantojen luettelointiyhteistyöhön, FinELib-yhteistyöhön ja Jyväskylän alueen kirjastojen yhteistyöhön. Kirjasto toimii aktiivisesti myös Suomen tieteellisessä kirjastoseurassa.

Kirjasto osallistui erillis- ja palvelulaitosten sekä hallintokeskuksen yhteisen palvelukeskus ERPAKEN perustamiseen ja yhteistyökäytäntöjen rakentamiseen. Perustamisen yhteydessä kirjaston osastosihteeri siirtyi ERPAKEN palvelukseen. Kirjastolaisten verkostoituminen ja yhteistyö yliopiston sisällä tiivistyi entisestään etenkin hankinta-, laatu-, julkaisu- ja koulutusasioissa.

Kirjaston kansainvälisen yhteistyön konkreettisin ilmentymä on EU-tallekirjastotoiminta, joka jatkui entiseen tapaan. Kirjasto tekee tiedonhankinnan koulutusyhteistyötä brittiläisen CILIPin kanssa sekä liikuntatietoon keskittyvää pohjoismaista ja maailmanlaajuisia yhteistyötä. Kirjaston asiantuntijat kävivät esitelmöimässä LILAC-konferenssissa, *Internet Librarian International* –konferenssissa sekä *Online Information 2010* –konferenssissa. Kirjasto on mukana myös *London City Universityn* organisoimassa tiedonhankintaa koskevassa delphi-tutkimuksessa sekä kansainvälisissä kirjastojärjestöissä (IFLA, Eblida, Liber, Bibliotheca Baltica).

Henkilöstö

Ylikirjastonhoitaja Pirjo Vatanen jäi eläkkeelle 1.6.2010. Kimmo Tuominen aloitti uutena johtajana 1.9.2010.

Kirjasto päätti *Taitotieto hallintaan* -projektin, jonka tavoitteena oli osaamisen kehittäminen ja jakaminen koko kirjaston tasolla. Henkilökunta osallistui aktiivisesti paitsi kirjaston sisäiseen koulutukseen, myös yliopiston henkilöstökoulutukseen, Jyväskylän kirjastojen yhteisiin koulutuksiin sekä informaatioalan seurojen ja laitosten järjestämään koulutukseen.

Kehittämiskojeektien tuloksena ja yliopiston uudistuneen strategian mukaisesti kirjasto kiinnitti erityishuomiota esimiesvalmennukseen ja johtamiseen. Kirjaston esimiestiimi toimi aktiivisesti ja tiimin jäsenet hankkivat itselleen myös johtamiskoulutusta.

Henkilökunnan asiakaspalveluosaamista kirjasto paransi kohdennetulla sisäisellä koulutuksella. Koulutus- ja opastustilaisuuksien aiheita olivat mm. e-aineistot, uusi vapaakappaletyöasema, pedagogisen osaamisen kehittäminen ja monitoimilaitteiden käyttö.

Kirjasto järjesti kaksi koko henkilökunnalle tarkoitettua opinto-, virkistys- ja työhyvinvointipäivää sekä pikkujoulut.

Kimmo Tuominen
johtaja